

“วิสตติกา – ตัณหาซึ่งแผ่ซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ, ความติดข้อง”

คำว่า วิสตติกา เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง [อ่านตามภาษาบาลีว่า วิ – สัต – ติ – กา] เขียนเป็นไทยได้ว่า วิสัตติกา แปลว่า ตัณหาซึ่งแผ่ซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ เป็นอีก ๑ คำที่แสดงถึงความเป็นจริงของอกุศลธรรมประเภทหนึ่งที่เป็นความติดข้องยินดีพอใจ หรือ ตัณหา ซึ่งเป็นไปในอารมณ์ต่างๆ ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ และเป็นสภาพธรรมที่มีพิษ ด้วย เพราะเป็นอกุศลธรรม ไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อสะสมความติดข้องมากขึ้น ๆ ก็สามารถทำทุจริตกรรม เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนได้ และในขณะที่เบียดเบียนผู้อื่น ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เพราะอกุศลของตนเอง ทำร้ายจิตของตนเอง

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส แสดงถึงความหมายของคำว่า วิสัตติกา ใ้ว่า
ตัณหา เรียกว่า วิสัตติกา ได้แก่ ความกำหนัด, ความกำหนัดกล้า, ความพอใจ, ความชอบใจ, ความ
ผลิตเพลิน, ความกำหนัดด้วยสามารถแห่งความผลิตเพลิน

อรรถว่าอะไร ตัณหาจึงชื่อว่า วิสัตติกา? เพราะอรรถว่า ซ่านไป ตัณหาจึงชื่อว่า วิสัตติกา, เพราะอรรถว่าแผ่ไป ตัณหาจึงชื่อว่า วิสัตติกา, ตัณหานั้น แผ่ไปในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ(สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย)

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นความจริง เตือนให้ได้เข้าใจสิ่งที่มีจริงในชีวิตประจำวัน ทุกประการ เพราะชีวิตประจำวันเป็นธรรม ทุกขณะไม่พ้นไปจากธรรม แต่ก็ไม่รู้ว่าเป็นธรรม จนกว่าจะได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แม้แต่ความติดข้องยินดีพอใจหรือตัณหา ก็เช่นเดียวกัน เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นอกุศลธรรมประเภทหนึ่ง ไม่ว่าจะติดข้องในอะไร หรือเกิดกับใครก็ตาม ความติดข้องก็เป็นความติดข้อง ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่นไปได้ โลกะเกิดเมื่อใดก็ผูกพันไว้กับสิ่งนั้น ไม่ให้จิตเป็นกุศล และผูกพันไว้ในสังสารวัฏฏ์ ไม่ให้ออกไปจากสังสารวัฏฏ์ ยังเต็มไปด้วยทุกข์ โลกะ มีหลายระดับชั้น มีทั้งโลกะที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวัน และ โลกะที่มีกำลังมาก หรือ โลกะเกินประมาณ ถึงขั้นล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่าง ๆ เช่น ลัทธิภัยของผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน เป็นต้น

สภาพธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงนั้น ไม่พ้นไปจากชีวิตประจำวันเลย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม สภาพธรรมต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย มีอยู่ทุกขณะ สิ่งที่สำคัญ คือ ความเข้าใจถูก เห็นถูก อันเริ่มมาจากการฟัง การศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมความเข้าใจไปตามลำดับ ไม่มีตัวตนที่จะไปบังคับให้ปัญญาเกิด และแต่ละบุคคลที่เป็นปุถุชนย่อมมากไปด้วยกิเลส(เครื่องเศร้าหมองของจิต) ที่สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ยากที่จะละให้หมดสิ้นไปในทันทีทันใด ปกติในชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่นั้น อกุศลย่อมเกิดมากกว่ากุศล จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม แต่ส่วนใหญ่จะไม่รู้ว่ามีอกุศลเกิดมากกว่า อาจจะสำคัญผิดด้วยเข้าใจว่ามีกุศลมาก, อกุศลธรรม เป็นธรรมที่มีจริง เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย โลกะ

ความคิดข้อยินดีพอใจก็เช่นเดียวกัน เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งเมื่อว่าโดยสภาพธรรมแล้วได้แก่ โลกเจตสิก เป็นความคิดข้อยินพอใจในสิ่งต่าง ๆ คิดข้อยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และ สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย เป็นต้น ช่างไปทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ ไม่พ้นจากโลภะเลย โลภะย่อมสะสมมากขึ้นทุกครั้งที่โลภะ เกิดขึ้น เพราะถ้าโลภะเกิดบ่อยๆ โลภะก็มาก สะสมมากขึ้นเป็นธรรมดา เมื่อมีเหตุปัจจัยโลภะก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ และถ้าสะสมมากขึ้น มีกำลังมากขึ้น ย่อมจะเป็นเหตุปัจจัยให้กระทำอกุศลกรรมประการต่าง ๆ เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ได้ ในขณะที่กระทำ อกุศลกรรม นั้น ตนเองย่อมเดือดร้อนก่อนคนอื่น เพราะขณะนั้นได้สะสมอกุศล สะสมกิเลสอันเป็นเครื่องแผดเผาจิตใจให้เร่าร้อน สร้างเหตุที่ไม่ดีให้กับตนเอง และ เมื่ออกุศลกรรมที่ได้กระทำไปแล้วถึงคราวให้ผล ก็ทำให้ตนเองประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน ได้รับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจ อันเป็นผลของ อกุศลกรรมที่ตนได้กระทำแล้วนั่นเอง ไม่มีใครทำให้เลย กล่าวได้ว่าเดือดร้อนทั้งในขณะที่กระทำและใน ขณะที่ให้ผล เนื่องจากว่า ความชั่วทั้งหลาย นั้น ให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น จะให้ผลเป็นสุขไม่ได้เลย

ถ้าบุคคลถูกโลภะครอบงำแล้ว จะให้ทำอะไรๆ ก็ทำ ซึ่งเป็นอกุศลของตนเอง โลภะที่มีอยู่ในใจ เป็นเหมือนกับผู้อยู่สั่งให้ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ ครอบงำให้แสวงหา ให้ทำสิ่งต่าง ๆ ผู้นั้นก็ไปทำตามอำนาจของ ตัณหาหรือโลภะโดยตลอด สำหรับบุคคลผู้มีโลภะมาก ๆ คิดข้อยินดีมาก ๆ ย่อมไม่รู้จักคำว่าพอ ไม่มีวันเต็มเลย สำหรับโลภะ ย่อมต้องการอยู่ตลอด ส่วน บุคคลผู้ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถึงแม้ว่าตนเองจะยังมีโลภะอยู่ก็ตาม เพราะเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย บังคับบัญชาไม่ได้ เมื่อฟังพระธรรมบ่อย ๆ เนือง ๆ ย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจถึงความเป็นจริงของโลภะ เห็นโทษของโลภะตาม กำลังปัญญาของตนเอง สามารถค่อย ๆ อบรมเจริญปัญญารู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงได้ เป็น การอบรมเจริญปัญญาท่ามกลางอกุศล และปัญญานี้เองเป็นธรรมที่สามารถจะดับโลภะได้อย่างเด็ดขาด เหมือนอย่างพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรม ก่อนหน้าที่ท่านจะได้บรรลุนิพพานรู้แจ้งอริยสัจธรรม นั้น อกุศลทั้งหลาย ก็ยังมี แต่เมื่อปัญญาเจริญขึ้น ก็สามารถดับอกุศลได้ตามลำดับขั้น

การที่ปัญญาจะเจริญขึ้นไปตามลำดับได้นั้น ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม พิจารณา ไตร่ตรองด้วยความเคารพละเอียด รอบคอบ ค่อย ๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ อดทนที่จะ ฟัง ที่จะศึกษาต่อไปด้วยความไม่ท้อถอย ที่สำคัญ จุดประสงค์ของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรม เจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เพื่อละคลายความไม่รู้ หนทางนี้ซึ่งเป็นหนทางแห่ง การอบรมเจริญปัญญา เป็นไปเพื่อละกิเลสทั้งหลายอย่างแท้จริง เป็นเรื่องละเอียดโดยตลอด ไม่ใช่เรื่องหวังหรือเรื่อง ได้สิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นหนทางที่จะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการค่อย ๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไป ทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย เพราะถ้าไม่ เริ่มฟัง ไม่เริ่มศึกษา ก็จะไม่มีความเข้าใจความจริงได้เลย.

